

KOCIÁN

ŠOLC

BALAŠTÍK

ADVOKÁTNÍ KANCELÁŘ

Pavel Dejl

Ustanovení, které neexistuje

První rok zkušeností s druhou velkou novelou ZVTS

Svatomartinská konference 2023, Brno, 9. 11. 2023

Struktura a obsah příspěvku

- **§ 3 odst. 2 ZVTS: Definice významné tržní síly**
- **Výklad ÚOHS**
- **Alternativní výklad**
- **Odpovědnost za nesprávný výklad?**
- **Diskuze a dotazy**

§ 3 odst. 2 ZVTS: Definice významné tržní síly

- **Významná tržní síla vychází po novele z posuzování vzájemné vyjednávací síly (§ 3 odst. 1)**
- **Významnou tržní sílu má však rovněž (§ 3 odst. 2):**
 - odběratel, jehož roční obrat na území České republiky přesáhne 5 mld. Kč,
 - odběratel, který je ovládanou osobou, jehož roční obrat na území České republiky nepřesáhne 5 mld. Kč, pokud jeho obrat společně s obratem ovládající osoby přesáhne 5 mld. Kč, nebo
 - nákupní aliance, u které společný obrat jejích členů na území České republiky přesáhne 5 mld. Kč.
- **Česká právní úprava jde nad minimální standard směrnice o nekalých obchodních praktikách mezi podniky v zemědělském a potravinovém řetězci („Směrnice“)?**
- **Způsobuje, že všichni odběratelé s ročním obratem nad 5 mld. Kč jsou odběratelem s významnou tržní silou bez ohledu na roční obrat dodavatele... nebo ne?**

Výklad ÚOHS – část I.

- **Výkladové stanovisko ÚOHS k pojetí významné tržní síly účinné od 1. 1. 2023**
- **§ 3 odst. 2 je nutné vykládat:**
 - Ve vzájemné souvislosti, bez vnitřních rozporů a s respektem ke smyslu a účelu zákona
- **Jazykový výklad ZVTS**
 - Užití pojmu „dodavatel“ v singuláru a zdůraznění vztahovosti mezi odběratelem a dodavatelem:
 - § 1 odst. 1 písm. b): *„náležitosti a formu smlouvy mezi odběratelem s významnou tržní silou a dodavatelem“*
 - § 3b odst. 1: *„Smlouva mezi odběratelem s významnou tržní silou a dodavatelem“*
 - § 4 odst. 1: *„Nekalé obchodní praktiky mezi odběratelem s významnou tržní silou a dodavatelem“*
 - Tj. významná tržní síla by měla být posuzována ve vztahu mezi konkrétním odběratelem a dodavatelem pro konkrétní smluvní vztah

Výklad ÚOHS – část II.

▪ Historický a eurokonformní výklad ZVTS

- Původní pojetí významné tržní síly jako absolutní vůči všem dodavatelům bylo dle názoru ÚOHS revokováno správními soudy
- 1. novela ZVTS: absolutní pojetí s relativním korektivem
- Nedodržení transpoziční lhůty Směrnice: eurokonformní výklad ÚOHS – relativní pojetí tržní síly
- Harmonizační snaha EU o posuzování obratu smluvních stran obratovými kritérii
 - Obrat dodavatele je nižší než obrat odběratele = významná tržní síla odběratele
 - Obrat dodavatele nad 350 mil. EUR = dostatečně silná vyjednávací pozice dodavatele
- Tržní síla (market power) = ovládnutí celého trhu x vyjednávací síla (bargaining power) = schopnost vyjednat si na druhé straně ústupky zejména s využitím nekalých praktik
 - Dosavadní pojetí zákona zaměřeno na tržní sílu x Směrnice se zaměřuje na vyjednávací sílu

Výklad ÚOHS – část III.

▪ Důvodová zpráva ZVTS

- *„Hlavním cílem předloženého návrhu zákona je úplná transpozice Směrnice“*
- *„Došlo ale k podstatné změně významu a způsobu posuzování tohoto konceptu tak, aby bylo reflektováno znění, význam a smysl Směrnice.“*

▪ Zkušenosti ÚOHS

- Vyšší vyjednávací síla některých dodavatelů vůči odběratelům (nadmárodní dodavatelské korporace, „*must have products*“)

Výklad ÚOHS – část IV.

▪ Závěr ÚOHS

- § 3 odst. 2 nelze posuzovat izolovaně od § 3 odst. 1
- Není možné, aby se vnitrostátní pravidla přičila logice a účelu unijní právní regulace
- Výklad musí respektovat vzájemné vyhodnocení vyjednávací síly smluvních stran a zároveň skutečně chránit slabší smluvní stranu
- **Proto bude stále nutné, aby také odběratel s národním obratem nad 5 mld. Kč poměřoval svůj obrat se svojí smluvní stranou, tj. s každým dodavatelem**
- Tento výklad má respektovat zásady *in dubio pro libertate* a *in dubio mitius*

Alternativní výklad – část I.

▪ Jazykový a logický výklad/Absence konfliktu

- Absence konfliktu mezi § 3 odst. 1 a odst. 2 – text zákona je zřejmý a prostý vnitřních rozporů
- Jazykový výklad neposkytuje oporu pro závěr o vzájemném poměrování obrátů dodavatele a odběratele
- Obě ustanovení jsou v souhrnu plně aplikovatelná, když jsou založena na jiných kritériích:
 - Odst. 1: roční celosvětový obrát odběratele relativní k ročnímu celosvětovému obrátu dodavatele
 - Odst. 2: roční obrát odběratele na území ČR
- Postup při aplikaci § 3 je jasný a přímočarý:
 - Pokud je v případě odběratele splněna hypotéza § 3 odst. 2, bude se jednat o odběratele s významnou tržní silou
 - Pokud hypotéza § 3 odst. 2 splněna nebude, určí se na základě obrátu dodavatele, pod jaké písm. odst. 1 odběratel spadá a určí se, zda roční obrát odběratele přesahuje tam uvedenou hranici, a jedná se tak o odběratele s významnou tržní silou, či nikoliv

Alternativní výklad – část II.

▪ Důvodová zpráva novely ZVTS x legislativní proces

- Vládní návrh novely § 3 odst. 2 neobsahoval
 - Nedostatky vládního návrhu byly v PSPČR kritizovány - velká část dodavatelů zemědělských produktů a potravinářských výrobků by tak byla v rozporu s dosavadní úpravou zbavena ochrany ZVTS proti nekalým praktikám
- § 3 odst. 2 doplněn na základě pozměňovacího návrhu poslance:
 - „dopřesňuje vymezení pojmu významná tržní síla. To znamená, že v § 3 odst. 2 významnou tržní silou [...] **měl být každý odběratel, jehož roční obrat na území České republiky přesáhne, včetně obratu s propojenou osobou, 5 miliard korun.**“
 - Výslovný úmysl zákonodárce zachovat stávající stupeň ochrany a rozšířit ochranu proti nekalým obchodním praktikám na další subjekty (pozměňovací návrh byl schválen 143 poslanci, proti nebyl nikdo)
 - Plně odpovídá dosavadnímu účelu a smyslu ZVTS- chránit dodavatele před nekalými obchodními praktikami ze strany některých odběratelů, jelikož i v případě vyššího obratu tito nedisponují dostatečnou vyjednávací silou na to, aby se nekalým obchodním praktikám ubránili

- Důvodová zpráva novely tak nemůže být interpretačním východiskem § 3 odst. 2

Alternativní výklad – část III.

▪ Směrnice – minimální unijní standard

- Cílem Směrnice je minimální harmonizace práva členských států = zavedení minimálního unijního standardu ochrany proti nekalým obchodním praktikám
- Členské státy mohou ponechat v platnosti nebo zavést přísnější vnitrostátní pravidla zajišťující vyšší úroveň ochrany (včetně rozšíření okruhu dotčených subjektů)
- Rozšíření minimálního standardu požadovaného Směrnicí:
 - Zákonodárce v § 3 odst. 1 zavedl minimální standard a v § 3 odst. 2 jej výslovně a zcela záměrně rozšířil („Významnou sílu **má rovněž**“)
- Eurokonformní výklad nelze uplatnit na vnitrostátní právo mimo rámec minimálního standardu a proto Směrnice nemůže být interpretačním korektivem § 3 odst. 2

Alternativní výklad – část IV.

▪ Smysl a účel § 3 odst. 2

- Zákodárce chtěl přijetím § 3 odst. 2 ponechat speciální skupinu mající významnou tržní na území ČR

▪ Postavení ÚOHS jako zákonodárce?

- Může ÚOHS přejímat roli zákonodárce?
- Může svými výkladovými stanovisky by ÚOHS dospět k závěru o výkladu zákona, který je zcela v rozporu s vůlí zákonodárce a s jeho jazykovým zněním?

▪ Soulad s ústavním pořádkem ČR

- Obratové kritérium v § 3 odst. 2 bylo před novelou podrobena přezkumu ústavnosti ze strany ÚS
- ÚS dospěl k závěru, že obratové kritérium není v rozporu s ústavním pořádkem ČR (Pl. ÚS. 30/16)

Alternativní výklad – část V.

▪ Závěr alternativního výkladu

- Jazykový výklad, jakož i průběh legislativního procesu podporují závěr, že § 3 odst. 2 lze vykládat tak, že **obratové kritérium v § 3 odst. 2 se aplikuje pouze ve vztahu k obratu odběratele a obrat dodavatele není v tomto případě relevantní**
- Výše uvedený závěr lze podpořit i skutečností, že Směrnice sice upravuje minimální unijní standard, ale zároveň výslovně připouští oprávnění členských států ponechat v platnosti nebo zavést přísnější vnitrostátní pravidla zajišťující vyšší úroveň ochrany

Odpovědnost za nesprávný výklad – část I.

- **Závěr o ne/existenci významné tržní síly odběratele je zásadní**
 - Soukromoprávní povinnosti
 - Veřejnoprávní povinnosti
- **Není zřejmé, zda se rozhodovací praxe soudů ztotožní s výkladovým stanoviskem ÚOHS**
- **Lze doporučit zanalyzovat § 3 odst. 2 nezávisle na výkladovém stanovisku ÚOHS**
- **Kdo bude odpovídat za způsobenou škodu v situaci, kdy se odběratel bude řídit výkladovým stanoviskem ÚOHS?**

Odpovědnost za nesprávný výklad – část II.

- **Nález ÚS ČR sp. zn. II. ÚS 2370/14 ze dne 20. 6. 2017**
 - Lesy České republiky, s.p. uzavřely s několika lesnickými společnostmi lesnické smlouvy mimo režim zákona č. 40/2004 Sb., o veřejných zakázkách, když se řídily stanoviskem ÚOHS, který několikrát potvrdil, že nejsou zadavatelem ve smyslu zákona o veřejných zakázkách
 - Lesnické společnosti se následně domáhaly po státním podniku náhrady škody
 - Ústavní soud dospěl k závěru, že:
 - **Každý musí postupovat při uzavírání smluv náležitě obezřetně tak, aby svým jednáním nezavdal příčinu ke vzniku škody a tím i možného sporu.** Nebylo-li postaveno najisto, zda státní podnik je či není zadavatelem podle zákona o veřejných zakázkách, nebránila mu žádná okolnost, aby z opatrnosti postupoval v souladu s uvedeným zákonem
 - **To, že státní podnik v důvěře ve sdělení ÚOHS nepostupoval podle zákona o veřejných zakázkách, ačkoli podle něj postupovat měl, má relevanci mezi ním a ÚOHS, nemůže se však projevit ve vztahu mezi státním podnikem a třetí osobou**
 - Viz [II. US 2370 14 na web.pdf \(usoud.cz\)](#) (zejména body 34 a 37)

Odpovědnost za nesprávný výklad – část III.

- **Pokud se budete při posuzování podmínek ne/existence významné tržní síly řídit stanoviskem ÚOHS, nezbavujete se tím povinnosti k náhradě škody, kterou způsobíte, pokud budete jednat v rozporu se ZVTS (byť v důvěře ve stanovisko ÚOHS)**

Diskuze a dotazy

Děkuji za pozornost

Pavel Dejl

Partner

pdejl@ksb.cz
+420 224 103 316

Pavel Dejl se ve své praxi zaměřuje na právo hospodářské soutěže a oblast soudních sporů a rozhodčích řízení.

@KocianSolcBalastik

@KSB_Law

Kocián Šolc Balaščík

Praha

+420 224 103 316

ksbpraha@ksb.cz

Jungmannova 745/24, 110 00 Praha

Karlovy Vary

+420 353 225 996

ksbkv@ksb.cz

Závodní 391/96C, 360 06 Karlovy Vary

Ostrava

+420 553 030 511

ksbostrava@ksb.cz

Československá 2227/7, 702 00 Ostrava